

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך ל, תשל"ט

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

עם קונטרס השלוש מאות

"לשוננו לעם" גם גילו גם שיעורו מעמידים אותו בחינת
בן-זקונים לכלי החקר וההוראה של האקדמיה ללשון
העברית. ואמנם "זיכרונות האקדמיה ללשון העברית",
שהופעתם מתמהמהת בשנים האחרונות, עשויים כהמשך
"זיכרונות ועד הלשון העברית", שנלוו לה למימי הנער
ההוא כמעט מראשיתם; וכן "לשוננו", רבעון האקדמיה,
שכרכיו יוצאים לאור תמידים בסדרם, עשויים כהמשך של
כלי-המבטא, הנקרא פן, ושטיפחו ועד הלשון; ואילו
"לשוננו לעם" צעיר מהם, אולם אף הורתו ולידתו וקצת
גידולו נטועים בימות ועד הלשון, אך מהיותו צעיר מחבריו
הוא חשוב כביכול כילד שעשועים, שמה שאינו רתוי
לגדולים הימנו רתוי לו.
ולא היא — והטעם משולש.

ראשית, "לשוננו לעם" אף זקנו מגודל, ולא תמול
שלשום נולד: תחילתו נעוצה במדור, שהיה נדפס בערבי
שבתות מעל דפי "הארץ", ולימים באו תחתיו קונטרסים
דקיקים, ואלו ואלו הם עתה יקרי מציאות, וראוי, כמדומה,
לזכותם, או, למצער, מבחר דבריהם, במהדורה חדשה. ולא

עוד, אלא אף אותה תחילה — תחילה קדמה לה: סופרים, בלשנים, משכילים, שהיו מפרסמים דברי עצה והצעה, ביאור והסבר, בענייני לשון, בייחוד מאז התחדשותה של לשוננו בלשון דיבור לכל דבר, ואף ליקוט מבחרם, שקצתו כבר נעשה (ראובן סיוון), יש בו משום מעשה להועיל, גם לגופם של דברים גם לגופם של דובריהם, עדות להתאמצות קולקטיבית לטובת הלשון וטיבה. והוא הדין בהתעוררותם של יחידים, שקבעו להם מדורי קבע בעיתונות בענייני לשון, מהם שפרסמו לימים את דבריהם במגילת ספר, וכדוגמה שלוש היצחקים — אפשטיין, אבינרי, פרץ — וניתן להוסיף.

שנית, "לשוננו לעם" פרקו נאה ומתנאה. כמותו כאחיו בכורו "לשוננו", מצווה על חומרת הגישה, שכל הבא ומביא בסודה של לשון מחויב בה — מהימנות הידיעה, אחריות החקר, זהירות הטיפול — אך הוא מותר בקלות ההגשה, ערכות ההרצאה, פשטות ההסברה, נוחות ההדגמה.

אחרית, "לשוננו לעם" דעתו מעורבת עם הבריות — בדבר איש-עם אל איש-עם, מתוך ההבנה הפדגוגית הצרקה, כי למקרי דרדקי ותלמידיהם יסוד מוסד של תלמוד תורה.

*

אכן אחת לחודש, ופעמים, בהיכפל קונטרסי "לשוננו לעם", אחת לחודשיים, פוקדים מקרי דרדקי את תלמידיהם, שאינם גדורים בגילם ("השתא דקשישנא — לדרדקי"). ובטנאם מטוב הלשון על ריבוי ענייניה. ומשהגיע עתה למניין עגול של שלוש מאות קונטרסים, דין שיהא תוהה על עצמו: האם כמותו, שלא גדלה במשך השנים, אינה בחינת הקומץ שאינו משביע, ואי אפשר לו שישביע מלוא צורכי מלמדיו ולומדיו, ואם לא הגיעה השעה להרחבתו כדי ירחון שיריעתו גדולה בהרבה מכפי שהיא נקצבת לו. ואם לדון לפי תכולתם הרגילה של הקונטרסים, הכול מוכן לסעודה הרחבה — בירורי מלים וניבים, גלגולי לשונות ותולדותם, בעיות דקדוק על חוקתו קבע וחוקת עראי, בעיות היסטוריות וגיאוגראפיות, מסכת לשון-הספרות וגרסות לשון-הדיבור, ייחודי לשון ולשונות של סופר וסופר, שיטות במדע הלשון, וכדומה. והכול מפי עטם של זקני חכמה ופרכיה. והצר השוה שבדיונים — מחמירים בעצם החקר, ומקילים על תפיסת פירוטיו. והסיכום: זעיר אנפין, הצופה ומסוגל לאנפין רברבין.

אפשר כי השאלה הזאת קשורה בשפמותה: האם לא הגיעה השעה ללכד את שוחרי הלשון וחובביה כדי תנועה סביב ירחונה, ירחון העם, ועוד ידובר בזה.